ग्रन्थ सं० १२८२२   विषय वेद: क्रम सं०

नाम आश्वलायनसूत्रवृत्ति: (आश्व० सूत्र०)   ग्रन्थकार नारायण:

पत्र सं० १-४

श्लोक सं०   अक्षर सं० (पंक्तौ) ५१   पंक्ति सं० (पृष्ठे) २०

आकार ९.९" × ४.४"   लिपि: देव०   आधार: कागज

वि० विवरणम्

001789   नं २०२६

बी० एस० यू० पी०--८९ भारत० रीठ १०--२५५२--१०,०००

Indira Gandhi National Centre for the Arts

१ ॥श्रीगणेशाय नमः॥श्रीपरनारायणाय नमः॥अथ द्विनामध्यायस्य हितीसंख्यं ॥ इत्याग्नेयराकृगार्हपत्ये प्रज्वाल्य दक्षिणाग्निमानीय विहृ
कुलादि नयनीवत् [illegible] मते वा मथित्वा गार्हपत्यादाहवनीयं ज्वलन्तमुद्धरे [illegible] गजकोत्तरंज
कुलादि नयनीय [illegible] होमस्त्वन्त्रेपुमयनां [illegible] विहरणसहितमग्निहोत्रहोमप्रयोगं वक्ष्यामः इत्युक्तं कवान् अतः
ग्निहोत्रहोमार्थं विहरेत् [illegible] होमस्त्वत्र [illegible] विहरणकाले गार्हपत्यादुद्धृत्य प्रज्वाल्य दक्षिणाग्निं वैश्यगृहादानयेत् चतुर्णां [illegible] नामन्यतमस्य
राहुत्वादेन [illegible] विहरणकाले गार्हपत्यात् [illegible] प्रज्वाल्य दक्षिणाग्निं [illegible] एषां प्रकाराणां [illegible]
[illegible] प्रज्वलयेत् काले [illegible] एषां प्रकाराणाम् [illegible] सर्वथा ॥ दैवतादवेक्ष्य [illegible] मीसुद्धरेत्॥
तमपुकाले [illegible] गार्हपत्यं ज्वलनमग्निमाहवनीयमुद्धरेत् [illegible] एषकं [illegible] सर्वथा ॥
[illegible] पूर्वस्मादरोदकं [illegible] प्रयोजनं गार्हपत्ये प्रज्वाल्यैत्यादेशाहवनीयं ज्वलन्तमुद्धरेदित्यतस्य मन्त्रवर्जनात् [illegible]
[illegible] विदधाति एतस्माधितं भवति येनाग्निना यत्र प्रयोजनं तत्र तस्योद्धरणं [illegible]
वचनमस्ति अर्थाद्या [illegible] प्रणयतीति उद्धरणं [illegible] मग्निहोत्र एव नान्यत्र ॥ उपविश्य [illegible] माहवनीयं प्रणयेन्मन्त्रेण ॥ आमन्त्रादिति मन्त्रयोजे
कार ॥ अग्न्यादेनः कृतमपि [illegible] प्रजापतिः [illegible] स्वाहेति निरध्यादित्यमभिमुखः ॥ आदित्याभिमु
होमाग्नि [illegible] ॥ तथा [illegible] प्रजापतिः [illegible] ॥ एवमेव प्रातर्होमार्थं [illegible] आह्वानियो नीतेकु
[illegible] हवनीयामतनेग्निं [illegible] एवमेव प्रातःकाले आहवनीयमत [illegible] निधाने [illegible]
यीत् तमेवाभिमुखो [illegible] माहवनीयाभिमुख इत्यर्थः एवं तिष्ठन्तः काले आहवनीयमत [illegible] इति कर्तव्यमातःकाले
[illegible] ॥ प्रणयनमन्त्रेणाग्न्यादेनः [illegible] इति कर्तव्यं प्रातःकाले
॥ [illegible] होमात ॥ [illegible] विहरणादूर्ध्वमग्निहोत्रहोमप्रयोगसमाप्तेर्व्रतचारी भवत्याहिता
[illegible] ॥ अनुदिते होमी [illegible] प्रयोगे [illegible] व्रतचारी भवेत् ॥ अस्तमिते होमः ॥ अस्तमिते होमः कर्तव्यः अग्न्यापि
त्रि ॥ अनुदिते होमी [illegible] नित्यमासम [illegible] एवकर्तव्यं ॥ नित्यमान्त्रमन्त्र ॥ [illegible] तस्मात्तदिदानीं कर्तव्यमस्य गत्याव
प्रधानकाले कर्तव्यं [illegible] विहरणं [illegible] एवकर्तव्यं ॥ [illegible] पर्युक्षणमेषां [illegible] पर्युक्षणादि [illegible] ॥ २
॥ [illegible] पुनःपुनः [illegible] पर्युक्षणं [illegible]
[illegible] वचनेन [illegible]
कालवा [illegible] वचनेन सकृद्दीनेन [illegible] ॥ [illegible] अग्नीनां पर्युक्षणादि [illegible] पुरुकेनानन्तर्येण कर्तव्यमित्यानन्तर्येण [illegible]

तथैव [illegible] नाम [illegible] होमं [illegible] विधीयते ॥ ॥ दक्षिणेनेव प्रथमं विज्ञायते पिनाकाय एषोऽग्नीनां दक्षिणः पुत्रो गार्हपत्यः
[illegible] पर्युक्षणात् [illegible] हवनीयामात [illegible] उपर्युक्षत्स्वमात्तदेवपर्युक्षणादित्युपमे
[illegible] ॥ पर्युक्षणेऽयमेव क्रमः दक्षिणाग्निगार्हपत्याहवनीयामात [illegible] प्रधानक्रमः परेषां प्रधानक्रमः इति ॥ ॥
[illegible] अयमेव क्रमः अन्यत्र पूर्वोक्तो विकल्पः अन्वहं प्रवेशः प्रधानात् [illegible] ॥ ॥ पश्चाद्गार्हपत्य
गार्हपत्यात् [illegible] हवनीयात् ॥ अयमाकारो [illegible] उपघाततविधानात् ॥ ॥ पश्चाद्गार्हपत्य [illegible]
[illegible] पश्चाद्गार्हपत्यस्य [illegible] दक्षिणेन [illegible] एषकं [illegible]
[illegible] ॥ ॥ [illegible] अधिश्रयति [illegible] अधिश्रितमधिश्रितमधिश्रिते [illegible] इति ॥ [illegible] एषकं [illegible]
[illegible] ॥ ॥ [illegible] जातवेदो हविरिदं जुषस्व ॥ जातवेदो हविरिदं जुषस्व ॥ [illegible]
[illegible] होमसाधनं [illegible] ॥ ॥ नदध्यधिश्रयेद्दधिश्रयेदित्येके ॥ दधिश्रयेन्नवेत्येतावता [illegible]
[illegible] ॥ अनेनमन्त्रेणाधिश्रयेत् पूर्वेण विकल्पः ॥ [illegible] आचार्यस्तु कार्यार्थं [illegible] कार्य
[illegible] आचार्याः [illegible] कार्यस्य [illegible] आचार्यस्तु [illegible]
[illegible] संस्कार्यस्य [illegible] संस्कार्यत्वात् संस्कारस्य [illegible] ॥ ॥ पयसा नित्यहोमः
[illegible] कामा [illegible] नित्यत्वात् [illegible] ॥ य
[illegible] कर्तव्यः [illegible] होमः [illegible] ग्रामकामः प्र
[illegible] ग्रामकामो [illegible] इन्द्रियकामतेजस्कामानाम् ॥ [illegible] ग्रामकामादीनां [illegible] इन्द्रियं भुक्तं [illegible] तेजः [illegible]
[illegible] कामाः [illegible] ॥ ॥ अधिश्रितमवज्वलयेत् ॥ अधिश्रितम् [illegible]
[illegible] होमे नित्य एव [illegible] ॥ अनधिश्रयेत् [illegible]
[illegible] ॥ अनधिश्रय [illegible] ॥ ॥ [illegible] प्रतिषिच्य [illegible]
[illegible] ज्वलनं [illegible] प्रतिषेकः ॥ ॥ [illegible]
[illegible] ॥ पयसा होमे [illegible] प्रक्षालनं [illegible] एकः सर्वत्र प्रतिषेकः [illegible] प्रतिषिच्ये दित्यर्थः
[illegible] प्रतिषेकः [illegible] ॥ [illegible] इत्युच्यते [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥ ॥ समुद्रं [illegible]
[illegible] ॥

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

२

२

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

२ वौषट्। अग्ने तेसमपी पेयसमसी स्तं तेवासी सस्त पुनः पुत्रः शिष्यो वा॥ अत्र केचिद्विदुष्यनो॥
त्विज स्त्वनुविद्याः देवभूताः पितृभूताः। ये कर्मणि [illegible] मित्यभिप्रेते देवभूता येनयपा
गराः रुत्विजस्तेपि तृभूताः। पितेव कोस मनुतरुण सर्वाणि कर्माणि कर्तुं प्रिये तेमनुष्यभूताः॥
राः॥ तत्र यस्माहिताग्नेः पितृभूता मनुष्यभूता वा रुत्विजः सन्ति तेषां मृत्विजामे
कृष्णस्वेव जिरोतु कालेवत्सुहुमारः। यस्य देवभूताः तस्याऽरेवाष्णवे तिविनिवेदराः॥ अभृ
दो द कस्व दश नुस्मापक्ष ये ल॥ उत्क मे वो पुत्र शौ न कस्तोत द गादस्य स्क गारा रो व भक्ष ये रा उत
मकी तेनमाहिता स्याधिकारे स्सलाणि होम कर्तुं प्राणार्थ। अप रयो वाहुता॥ भक्ष येति ता
न॥ आयुष्यमावास्मीति प्रथमं॥ आग्ना द्या यले स्फसरं॥ प्रथमे मुसरमिति भक्ष णाया:
सर्वधकरणार्थं। तेनउत्तरस्यापि मंत्रस्य माश्वासं तत्ताव व ति॥ तु ष्णीसमिधमाधाया
गमसं गल्ह पत ये स्वाहेति गार्हपत्ये॥ जुहुया दित्यध्याहारः॥ तू ष्णीमहे पुमाहवनीयसमिदा
धानेहो मच यथर्थाः [illegible] जातुंषा त नेप दी ताभि हो मो [illegible] गुलमा त्राभि होम श्वव हे संपा
ति

भिस्सक लार्थ॥ द्वितीयोत्तरा॥ उत्तराहुतितं स्यं श्र यं सौमित्य वमुके त्सर्थः॥ तू ष्णी समिमू ाध
मानु ये से वे रा पल पे स्वाहेति द क्षिणे॥ अग्नये नादाया न्नप तस्वाहेति वा॥ मंत्र विकल्पोयम्
तिस्या [illegible] लार्थमेतत्त॥ भक्ष मित्वा भ्यात्म म पः स्के चा निनय ते तत्र [illegible] : सर्पद
इ अनेभ्यपः स्वाहेति॥ भक्षपित्त ति व चनं भक्ष णानुत्तरमेव निनयनमपि स्यादिस्ये वम
र्थो॥ अभ्यात्म मपः स्के चा निनयं इ त्तिस्स संस्कारकमेतानन्मंत्रो पित्रिरावर्ते ते॥ अथैना
कुर्वो: र क्ष्मात्म्य च स पूर्णः प्रागु दीच्यो निय दं तु भ्यः स्वाहेदि गभ्यः स्वाउ समस्त पि भ्यः स्वाहेत र
जनेभ्यः स्वाहेति॥ अथ [illegible] त्य प्राल्म निनयानं तर मेव इद म पि कर्तव्यमितिदर्शयति एनो स्त्व च मिय
र्थः विहारस्य प्रागु दग्दे शेन प्राभ्यत पश्चिमा नियेत एकैके न मंत्रे ए कैका मिति पंचमी कुदादे शे पृथिव्याम नन्तरं तेजु तोम्यग
ये भ्या नराय स्वाहेति पश्चि पश्चा द्वाहपत्यस्य प्राण मन्त्र तेजु होम्यम त प्राणे जुहोमि स्वाहेति पंचमी व ष्टी मिति पूर्ण स्त्रु कृत्य यम
र्थ प्रता प्या नयेदिति दध्यान प्रत पन माहवनीये ज्ञ त यैदि दर्शां द समन्व यात प्रताप्य स्रु च मंत वेदि दे शो नि दध्या दि स्रु के परिदि
त्रि ले वाप्रयच्छेत्पारि चार कः परि कर्म त्सु च्य ते अने एणा हवनीयं परी त्य समिधं आदध्यात्तिस्र स्तिस्र उ द गुरव मिदून पूर्व एता द
हवनीयं विहारस्य द क्षिण देशं गत्वा श्च त स्वता सांग्ने र्दक्षिण तः उ द त्य स्व मिस्त्र स्ति स्रः समिध आदध्यात्पुनः प्रत्येत्य पश्चा द्

Indira Gandhi National
Centre for the Arts

आश्व. सूत्र. भाष्य

प्रथमां समंत्रां सकृन्मंत्रेणेति परिनाम प्रधानकर्मसु न प्रवर्तत इति कृत्वा प्रथमां समंत्रां विकल्पना नान्यार्थः आहवनीये द्वीदितीति
५ गार्हपत्ये दीयते इति दक्षिणेऽदिदायेति सर्वे हाकारोताः कर्तव्याः उक्तं पर्युक्षणे यदुक्तं पर्युक्षणे तदिहापि कर्तव्यं नी
१३४१ ण्यो परिसमूहने पूर्वोक्तमिदं च दपर्युक्षणेनाभ्यां परिसमूहने व्याख्यात इति धर्मातिदेश एकोर्थः परिसमूहन इत्येयो
गविभागात्स्व... सिद्धिश्च भवति मंत्रस्तु जपितेति एधकालान्न भवति लिंगाभावात्तु पूर्वं तु पर्युक्षणात् येदे
परिसमूहने पर्युक्षणे ध... नेतयोरनेन क्रमो विधीयते पर्युक्षणाभ्यां पूर्वं परिसमूहने भवत इति ए
वं प्रातः सायंकालेग्निहोत्रविधिरुक्तः एवं प्रातःकालेपि होमः कर्तव्य इत्यर्थः उपोदयं व्युषित उदिते वा
उपोदयमादित्योदयसमीपमित्यर्थः व्युषितेऽनस्युदित इत्यर्थः उदितमादित्यमंडले दृष्टे उदित इत्यर्थः एते
त्रयः प्रातर्होमप्रधानकालाः तत्र च उपोदयमुदित इत्युच्यते उदित आदित्ये सति उदयसमीप इति हि
ण्योपदेशात् एक एव कालो विहितः स्यात् तद्धोतिनिवृत्त्यर्थं व्युषितशब्दात्पूर्वं उपोदयशब्दः पठितवा
नाचार्यः एतेषु कालेषु प्रधानेन यथास्वेप... तत्र योगान्नमेवोत्कर्षोऽपकर्षो द्रष्टव्यः सत्यकृतान्वितेऽपि प
र्युक्षणान्यनुमन्त्रयामीति आसर्जने हरिणी लोहितरूपं ज्योतिषमहरिज्यामुपदधेत्यादि इति समिदाधाने भूर्भुवः
त्वरोग्निर्ज्योतिर्ज्योतिः सूर्यः स्वाहेति होमउपाजने च एते प्रातर्होमविशेषाः इत्यग्निहोत्र... ने

Indira Gandhi National
Centre for the Arts